

Všetko, čo ste chceli vedieť o Prievoze (ALE NEMALI STE SA KOHO OPÝTAŤ)

Zaniknuté historické miesta Prievozu a Vlčieho hrdla

1. ZVONICA V PRIEVOZE

V druhej polovici 19. storočia vznikol v Prievoze, spolu s nárastom obyvateľov katolíckeho vierovyznania, objekt katolíckej zvonice, ktorý zvolával veriacich na bohoslužby do Blumentálskeho kostola. Po zriadení oratória a katolíckej farnosti v štyridsiatych rokoch sa prestala používať, no zostala stáť až do konca sedemdesiatych rokov, keď bola zbúraná pri výstavbe Výskumného ústavu pôdozvedectva. V ďalších rokoch sa zbúrala prakticky všetka okolitá zástavba, aj s bývalými hostincami Plesch a Beringer.

2. KINO POKROK

Obecné kino vybudované v päťdesiatych rokoch v Prievoze sa prezývalo Blchárňou. Išlo o typizovaný objekt, ktorý sa bez náhrady zbúral pri výstavbe sídliska Prievoz v roku 1989. V susedstve sa nachádzala obľúbená predajňa zmrzlín.

3. KRÍŽ NA HORNOM KONCI

V priestore dnešného Ministerstva hospodárstva SR sa nachádzala ďalšia zaniknutá sakrálna stavba. Prícestný kríž kedysi označoval horný nezastavaný koniec dediny. V neskoršom období tu vznikla zástavba a za krížom sa zriadil známy Hostinec Pri kríži, ktorý existoval až do konca osemdesiatych rokov. Počas búrania Mierovej sa sakrálna stavba stratila.

4. BURIANOVA JAMA

Okolie Rezedovej bolo miesto, kam najsevernejšie siahala súvislá zástavba Prievozu. Po regulácii Mlynskeho ramena vznikli vhodné podmienky na výstavbu v tejto nízko položenej časti obce, zvané Burianova jama. V sedemdesiatych rokoch bola oddelená od zvyšku obce výstavbou Gagarinovej a v osemdesiatych bola zasanovaná. Nová zástavba prebrala pôvodný názov ulice.

5. HECKLEROV MAJER

Miesto, ktoré sa spodobňuje so stredovekou osadou Pošeň (Villa Pezen) sa nachádzalo v blízkosti konečnej električky pri Exnárovej. V osemdesiatych rokoch sa tu nachádzal majer vo vlastníctve rádu Milosrdných bratov, neskôr tehliarskej rodiny Hecklerovcov, ktorá vlastnila tehelňu na Trnávke. V roku 1936 sa uvádza, že mal iba 15 obyvateľov. Majer bol vysídlený v šesťdesiatych rokoch a na jeho mieste vznikol v sedemdesiatych rokoch areál autoškoly.

6. STARÁ POŠEŇ

Po vzniku Československa a pozemkovej reforme v roku 1920 vzniklo vhodné prostredie na rozvoj niekdajšieho ostrova Pošeň. Štát nanovo rozdeloval pozemky kolonistom z chudobných regiónov a tí sa postupne usádzali na rôznych miestach Pošne. Vzniklo niekoľko nových ulíc, medzi nimi napríklad: Brodná, Hviezdičková, Majernikova, Obilná, Orgovánová, Peterská, Stará Pošenská, Suková, Štedrá, Tekvicová, Trstinová a Vavrínová. Najsúvislejšia zástavba vznikla v západnej a južnej časti územia, so zvyškom Prievozu bolo spojené len mostom ponad Mlynské rameno na Brodnej. Aj po rozsiahlych asanáciách zostali fragmenty pôvodnej zástavby na Peterskej ulici.

7. BITKA PRI PRIEVOZE

Na malodunajskom ostrove a neskôr polostrove Piesok (Na Piesku) sa od roku 1848 nachádzala valová "zemná" pevnosť štvorcového pôdorysu, ktorá slúžila maďarským dobrovoľníkom v boji s cisárskou armádou počas Uhorskej revolúcie. Pevnosť bola v neskoršom období upravená ako pamätník. Po vzniku Československa boli okolité pozemky rozparcelované a nový štát zrejme nemal záujem o udržiavanie pamätníka maďarskej histórie. Už v polovici tridsiatych rokov 20. storočia nie je na mape po pamätníku žiadna stopa.

8. ŠTRAND A HOSTINEC SLEZÁK

K obľúbeným výletným miestam Prievočanov patrilo prírodné kúpalisko na brehu Malého Dunaja, známe ako Štrand. V 20. rokoch v jeho susedstve pri novej mýtnej stanici vznikol obľúbený hostinec Slezák, ktorého záhrada sa zvažovala k Štrandu. Štrand zanikol v šesťdesiatych rokoch po preložení Malého Dunaja do nového koryta. Opustená budova hostinca Slezák existuje dodnes.

9. MOST CEZ MALÝ DUNAJ

Prievozníctvo dalo meno Prievozu a práve v oblasti dnešného mosta ponad Gagarinovu sa nachádzal stredoveký Hojný prievoz (Portus Chollo). Historici predpokladajú, že mohol mať podobu malej pevnosti, podobne ako vrakunský Dolný prievoz, čo sa odrazilo na erboch oboch obcí. V neskoršom období sa na tomto mieste striedali prievozy, brody a drevené mosty. V tridsiatych rokoch sa tu vybuvoval prvý pevný most, ktorý bol šesťdesiatych rokoch nahradený dnešným mostom. Na vrakunskej strane sa nachádzala kaplnka sv. Jána Nepomuckého, patróna mostov, ktorej fragmenty sú viditeľné v areáli Regionálnych ciest BSK.

10. PARK ČIERNY LES

Pôvodný rozsiahly zámocký park vznikol na mieste pozostatku niekdajšieho lužného lesa, známeho ako Schwarzwald (Čierny les). Oblasť bola v priebehu 19. storočia niekoľkokrát krajinársky upravená a pre majiteľov prievozskeho panstva poskytovala priestor na prechádzky, pikniky, či jazdu na koni. V roku 1933 Paul Zsolnay pri predaji kaštieľa pozemky rozparceloval a vznikla malá kolónia. Druhá parcelácia bývalého parku nastala v 70. rokoch a znamenala zánik väčšiny krajinárskej zelene v Prievoze.

11. STARÉ PÁLENISKO

Osada na západnom okraji chotára Prievozu sa začína prudko rozvíjať po výstavbe Zimného prístavu na začiatku 20. storočia. Pôvodný názov Brenner pochádzal z označenia nánosového ostrova ako suchého a vyprahnutého územia. Osadu tvorili tri hlavné ulice (Lúčna, Vodná a Alejová) a niekoľko vedľajších. Už v medzivojnovom období mala takmer sto domov a 500 obyvateľov. Oblasť bola vychýrená najmä legendárnym hostincom Mariša, ktorý bol známy aj ako U štrbavej Mariši. Známe boli tiež prírodné kúpaliská v bývalom Bronerskom ramene ako Gendža, Adam a Eva. Názov štvrte bol do slovenčiny preložený po 2. svetovej vojne, predtým bol pokus nazvať ju Mlynica. Asanácia chudobnej lokality sa plánovala už v tridsiatych rokoch, zrealizovala sa v polovici sedemdesiatych kvôli výstavbe Nového prístavu a Mosta Hrdinov Dukly (Prístavného mosta).

12. VRBIČKY

Severný výbežok bývalého ostrova Vrbcie (Füzard, Fischort) sa po regulácii Malého Dunaja na začiatku 20. storočia ocitol na jeho severnej strane. Odlahlé miesto posiate vrúbami a jazierkami sa stalo obľúbeným výletným miestom bratislavskej a prievozskej mládeže. Zaniklo v sedemdesiatych rokoch, keď sa zaviezlo navážkou stavebného odpadu a na jeho mieste sa postavil mestský areál dnes známy pod chybným názvom Čierny les.

13. PÁLFFYHO HORÁREŇ VO VLČOM HRDLE

Výstavba Pálffyho horárne sa spomína už v osemdesiatom storočí. Romantický objekt s chovom koní, neďaleko Pálffyho mosta, prežil aj socializmus, osudným sa mu stali deväťdesiate roky. Areál bol zmenený na stavebný dvor a budova s pamiatkovou hodnotou bola zrovnaná so zemou. Dodnes ju pripomína len podmurovka novej časti a studňa bývalého dvora.

14. STARÁ MICHEROVA ZÁTOKA

Od polovice 19. storočia sa na Dunaji vznikom biskupického ramena vytvorilo mimoriadne romantická lagúna s plytkou vodou, ktorá bola obľúbenou zastávkou vodákov, ale i miestom peších výletov a rybačiek. Miesto sa objavilo v roku 1962 aj v legendárnom filme Slnko v sieti. V sedemdesiatych rokoch bola zátoka zavezená a z časti ju pretína nová gabčíkova hrádza. Pôvodnú Micherovu zátoku už takmer nič nepripomína s výnimkou jedného z riečnych mílnikov, ktorý označoval pôvodný breh. Od roku 2018 prebieha výstavba novej Micherovej zátoky južne od pôvodnej.

15. STARÉ OVSIŠTE

Od stredoveku až do roku 1938 patrilo k Prievozu aj územie na pravej strane dnešného Dunaja, známe ako Habern, neskôr do maďarčiny preložené ako Zabos a nakoniec do slovenčiny ako Ovsište. Stred bývalého dunajského ostrova tvorila malá usadlosť s horárňou rodiny Huberovcov a neskôr hostincom. Rozvoj priemyslu v Petržalke od konca 19. storočia spôsobil obrovský dopyt po pozemkoch aj mimo katastra samotnej Petržalky. Po rozparcelovaní Ovsišťa tu raketovo narástol počet obyvateľov až na takmer tisíciky. Ovsište malo veľmi sťažený prístup do Prievozu. Suchá cesta viedla len cez Starý most a Bratislavu. Deti z Ovsišťa chodili do školy v susednom Elyziu a koncom tridsiatych rokov sa začala stavať obecná škola. Kým sa dokončila, Ovsište už nebolo súčasťou Prievozu, ale ani Slovenska. V roku 1938 bolo odstúpené v rámci Viedenskej arbitráže Nemeckej ríši a katastrálne bolo pričlenené k Petržalke. Počas vojny zasiahlo Ovsište bombardovanie Apollky a po jej skončení sa už nevrátilo k pôvodnému katastrálnemu stavu, ale ako súčasť Petržalky bolo pričlenené v roku 1946 k Bratislave. Väčšina pôvodného Ovsišťa bol asanovaná v sedemdesiatych rokoch, dodnes zostali len fragmenty zástavby na Májovej, Mäsiarskej, Pobrežnej a Sosnovej ulici.

- železnica
- historické katastrálne hranice
- hranica mestskej časti
- 6 zaniknuté historické miesta Prievozu a Vlčieho hrdla
- 12 zaujímavosti a pamätihodnosti Prievozu
- 8 zaujímavosti a pamätihodnosti Vlčieho hrdla

PRIEVOZ • RUŽINOV
640
ROKOV
Obem úrfar

Autor textovej a mapovej časti: Ivor Švihran © 2021
Autor loga: Ondrej Jób

Grafická úprava: Michaela Janeček
graficka.miska | graficka.miska@gmail.com

Občianske združenie
NÁŠ PRIEVOZ
Konopná 2361/4,
821 05 Bratislava
www.nasprievoz.sk
nasprievoz@nasprievoz.sk
prievoz

Projekt bol podporený
Nadáciou mesta
Bratislavy v rámci
programu Komunitné
aktivity

Vytlačené s podporou
PRINT

